

2. januar 2024

Biodiversitetsrådet

Dansk Botanisk Forening

DBF's kommentarer til Biodiversitetsrådets 2. årsrapport

Øster Voldgade 5-7
1350 København K

Mod robuste økosystemer - anbefalinger til en dansk lov om biodiversitet, 23. november 2023.

www.botaniskforening.dk
kontor@botaniskforening.dk

Dansk Botanisk forening takker for en grundig rapport med essentielle anbefalinger.

DBF bakker op om Biodiversitetsrådets hovedbudskaber, herunder anbefalingen af at Danmark får en biodiversitetslov som en retligt forpligtende lov med mål og rammer for den nationale biodiversitetsindsats frem mod 2050, som Danmarks regeringstop er forpligtet til at arbejde aktivt for. Loven skal fungere som et overordnet styringsværktøj på tværs af sektorer, og sikre en langsigtet, kontinuerlig og sammenhængende biodiversitetsindsats.

DBF er enig i, at biodiversitetsloven bør fastsætte overordnede målbare mål i overensstemmelse med internationale og EU-baserede biodiversitetsmål. DBF støtter, at en kommende biodiversitetslov bør fokusere på biodiversitet, som defineret af Biodiversitetskonvention, og ikke natur- og miljø i bredere forstand.

For DBF er det afgørende, at der etableres styrings- og rapporteringsmekanismer og en håndhævelsesmekanisme med handlepligt for at sikre kontinuerlig fremdrift mod mål.

I den forbindelse er det essentielt, at Biodiversitetsrådet bliver styrket og gjort permanent, da evaluering af status og fremdrift ikke kan ske på troværdig vis uden en uafhængig og uvildig instans som Biodiversitetsrådet.

Det er desuden afgørende at indsatser og anbefalinger baseres på forskningsbaseret rådgivning inden for alle de aspekter, der dækkes af Biodiversitetsrådet - biodiversitet på land, i ferskvand og i havet, samt de juridiske, samfunds- og miljøøkonomiske, og adfærdsmæssige.

Faren for at en Biodiversitetslov kan ende som symbollovgivning er behandlet i afsnit 1.1.3, og det er klart at arbejdet med denne lov kan fjerne fokus fra og forsinke "egentlige" indsatser. Til gengæld forventes biodiversitetsloven at blive grundlag for en mere sammenhængende lovgivning på tværs af sektorer, som kan medføre mere vedvarende, målrettede og effektive indsatser.

Det er netop Biodiversitetsrådets anbefaling, at vedtagelsen af en overordnet målsættende biodiversitetslov er første skridt, og at den følges op af en samlet og gennemgribende reform af den materielle natur- og biodiversitetslovgivning.

DBF understreger vigtigheden af en samlet lovreform som helt afgørende for at det i praksis bliver muligt at gennemføre de indsatser og projekter, der skal føre målsætningerne ud i livet.

Den nuværende lovgivning mangler incitament og er fyldt med benspænd og regler, der direkte forhindrer eller modarbejder biodiversitetsfremmende indsatser samt talrige modstridende bestemmelser.

Dansk Botanisk Forening

Øster Voldgade 5-7
1350 København K

www.botaniskforening.dk
kontor@botaniskforening.dk

Som eksempler på "biodiversitetsskadelig" lovgivning kan nævnes skovloven, der stadig fungerer som en produktionslov, der som udgangspunkt kan hindre skovgræsning eller samgræsning med lysåbne naturområder, afvikling af nåletræsplantage med invasive arter - selv i Natura 2000-områder - vandløbslovens sikring af retten til dræning af marker, som kan hindre genopretning af hydrologi i grundvandsfødte naturtyper og landbrugsstøtteordninger med stærke incitament til en naturskadelig intensiv sommergræsning.

Den forrige regering vedtog i Natur- og Biodiversitetspakken "at igangsætte en gennemgang af den eksisterende lovgivning på natur- og biodiversitetsområdet mhp. at understøtte hensigtsmæssige rammer for realiseringen af natur- og biodiversitetspakken samt klare rammer for den fortsatte udvikling af naturen og biodiversiteten i Danmark"
https://mim.dk/media/217328/aftaletekst_-_natur-_og_biodiversitetspakken.pdf

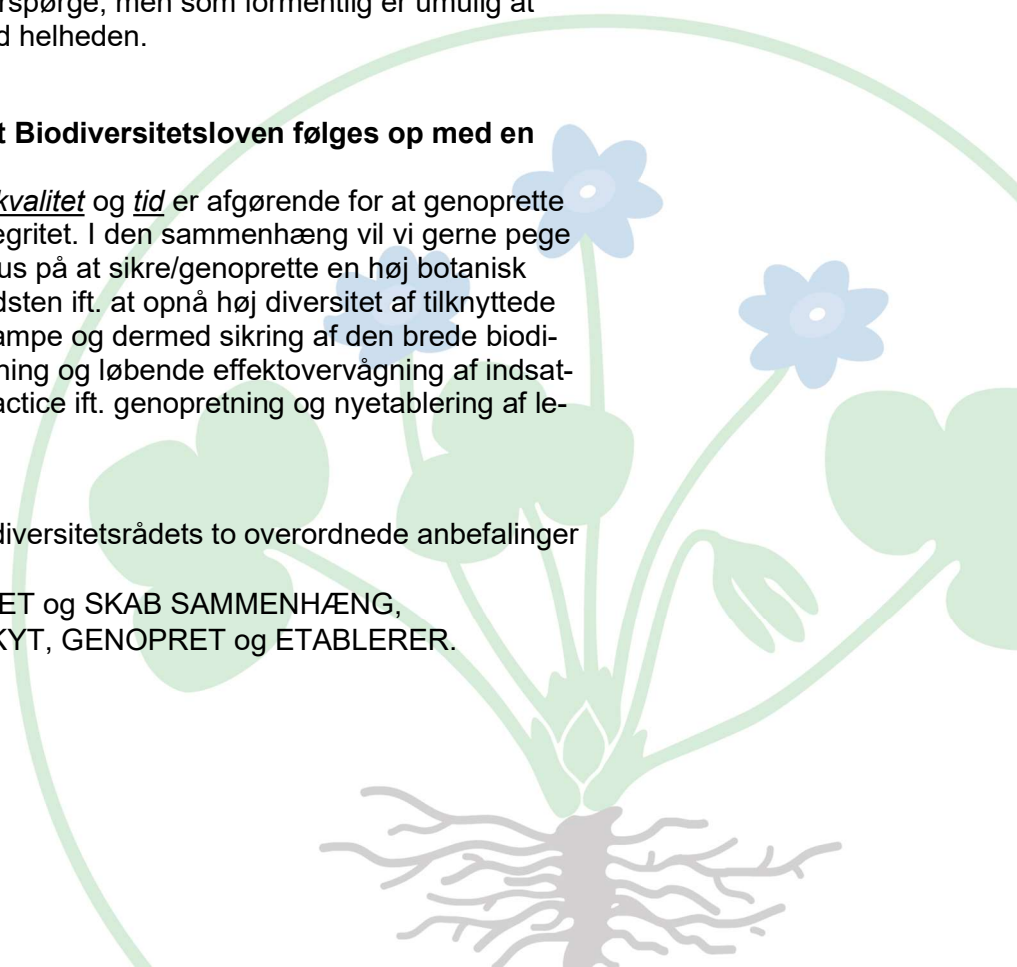
Denne lovgennemgang er aldrig rigtigt kommet fra start, og blev fra starten isoleret til Miljøstyrelsens lovområde, selvom det ofte er regler fra andre ministerier og styrelser, der er afgørende for mulighederne for at sikre og fremme biodiversiteten. Det der kom i gang, var helt isoleret fra den øvrige lovgivning, fx. blev vi inviteret til at bidrage ifm. en gennemgang af mulighederne for at beskytte enkelttræer. En særdeles vigtig opgave, som DBF har været med til at efterspørge, men som formentlig er umulig at løse uden sammenhæng med helheden.

DBF opfordrer kraftigt til, at Biodiversitetsloven følges op med en samlet lovreform.

DBF er enig i at både *plads*, *kvalitet* og *tid* er afgørende for at genoprette biodiversitet og økologisk integritet. I den sammenhæng vil vi gerne pege på vigtigheden af at have fokus på at sikre/genoprette en høj botanisk biodiversitet, som er en grundsten ift. at opnå høj diversitet af tilknyttede organismer af insekter og svampe og dermed sikring af den brede biodiversitet. Der er brug for forskning og løbende effektovervågning af indsatser for at etablere en best practice ift. genopretning og nyetablering af levesteder med høj kvalitet.

DBF vil gerne fremhæve Biodiversitetsrådets to overordnede anbefalinger til kommende indsatser:

1. REPRÆSENTATIVITET og SKAB SAMMENHÆNG,
2. prioriteringen af BESKYT, GENOPRET og ETABLERER.

Ift. repræsentativitet bør det dels sikres at analyser sker på et tilstrækkeligt vidensgrundlag, dels at indsatser ikke begrænses til nuværende beskyttede områder, da disse ikke nødvendigvis er repræsentative for den brede biodiversitet.

Dansk Botanisk Forening

Øster Voldgade 5-7
1350 København K

www.botaniskforening.dk
kontor@botaniskforening.dk

DBF henleder bl.a. opmærksomheden på, at de nuværende Natura 2000-områder *ikke* sikrer alle de mest værdifulde naturområder i Danmark, da der er taget vidtgående hensyn til f.eks. ejerforhold og produktionsinteresser, hvilket tilsyneladende er i strid med Habitatdirektivets intentioner. Bl.a. mangler flere "hotspots" på kalkpræget jordbund, som indeholder et højt antal truede arter, men som ofte også har de største konflikter ift. menneskelig udnyttelse. Det er vigtigt at sikre repræsentativitet, så f.eks. naturnationalparker ikke kun udlægges, hvor staten ejer arealer, og hvor der er færrest produktions- og rekreative interesser. I forbindelse med høring om justering af områdegrenser i 2017 fremsendte DBF talrige forslag til udvidelser af Habitatområder (<https://fugle-habitat-2017.hoe-ring.mfvm.dk/Menu.aspx>).

DBF har også tidligere i diverse høringer vedr. biodiversitet fremhævet "brandmandens lov" som et essentielt princip ift. at standse tabet af biodiversitet. Det er vigtigt at sikre nuværende værdifulde/artsrige naturområder for at sikre artspuljen i Danmark, og sikre at der er spredningskilder/donorarealer til genoprettede og nyetablerede naturområder, som naturligtvis bør ligge i sammenhæng med eksisterende natur.

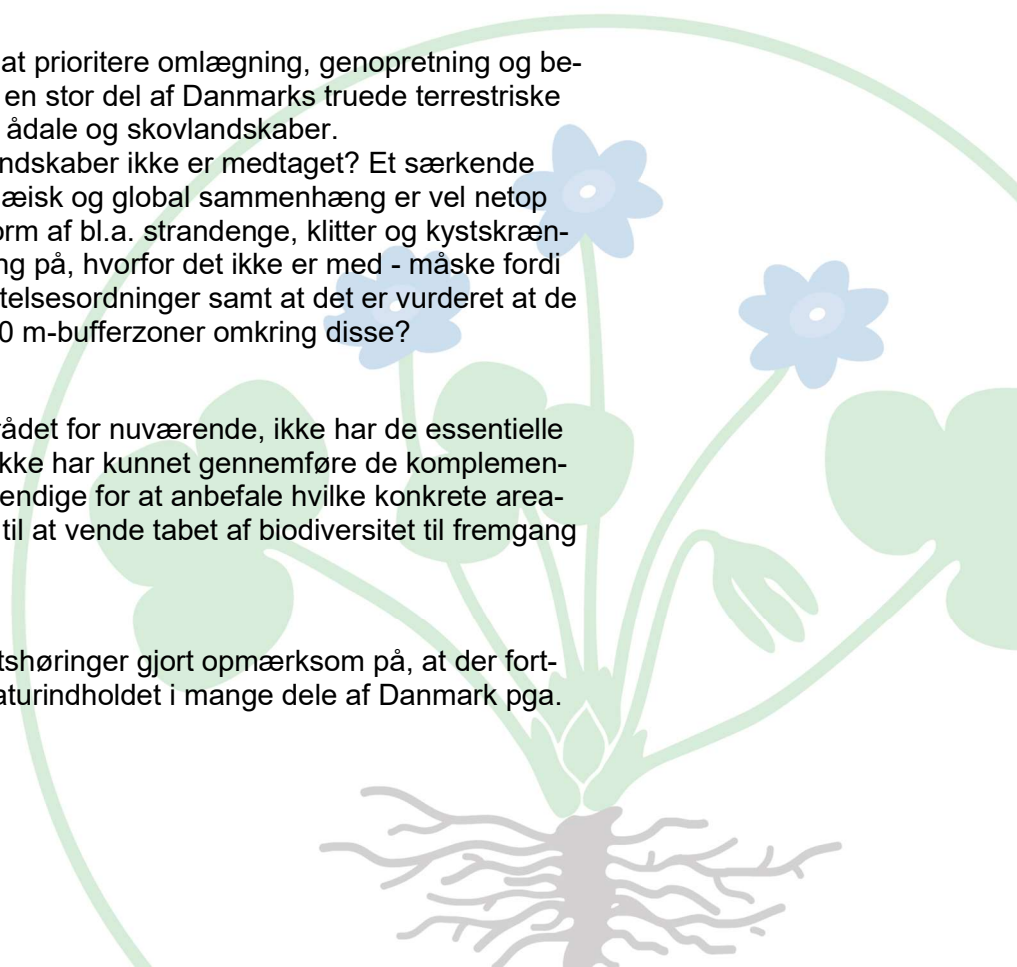
Omskrivningen af "Brandmandens lov" til BESKYT, GENOPRET og ETABLER kan forhåbentlig give principperne for prioritering nyt liv, og man kan håbe, at de finder vej til og bliver basale i den egentlige lovgivning inkl. støtteordninger.

Biodiversitetsrådet anbefaler at prioritere omlægning, genopretning og beskyttelse i landskaber, hvortil en stor del af Danmarks truede terrestriske biodiversitet er tilknyttet, dvs. ådale og skovlandskaber.

- Her kan det undre, at kystlandskaber ikke er medtaget? Et særkende ved den danske natur i europæisk og global sammenhæng er vel netop kystnaturen, også på land i form af bl.a. strandenge, klitter og kystskrænter, og der savnes en forklaring på, hvorfor det ikke er med - måske fordi det i forvejen er under beskyttelsesordninger samt at det er vurderet at de automatisk kommer med i 250 m-bufferzoner omkring disse?

Det fremgår at Biodiversitetsrådet for nuværende, ikke har de essentielle biodiversitetsdata, og derfor ikke har kunnet gennemføre de komplementaritetsanalyser, som er nødvendige for at anbefale hvilke konkrete arealer, der bedst muligt bidrager til at vende tabet af biodiversitet til fremgang i Danmark.

DBF har ifm. tidl. biodiversitetshøringer gjort opmærksom på, at der fortsat er mangel på viden om naturindholdet i mange dele af Danmark pga.

skævvridningen som følge af den omvendte proportionalitet mellem ressourcer og naturareal (s pkt. 3 i https://mfvm.dk/uploads/tx_power-mail/biodiversitetsforslag_dbf_input.pdf). I de arealmæssigt store kommuner (tidl. amter) er artsregistreringer på eksisterende §3-arealer derfor stadig her 30-40 år efter Naturbeskyttelseslovens ikrafttræden mangelfuld eller ikke-eksisterende. Dette bør imødegås, men skal naturligvis ikke bruges som syltekrukke for ikke at igangsætte indsatser, dér hvor viden er tilstrækkelig.

Dansk Botanisk Forening

Øster Voldgade 5-7
1350 København K

www.botaniskforening.dk
kontor@botaniskforening.dk

DBF gør opmærksom på, at Citizen science-data som indsamles i f.eks. Arter.dk kan forbedre vidensgrundlaget, men kan ikke forventes at dække hullerne, bl.a. fordi der ikke er offentlig adgang til en stor del af de privatejede naturområder. Der er utvivlsomt en stor bias i vidensgrundlaget til fordel for let tilgængelige områder og artsgrupper samt befolkningstal, hvor eksempelvis de svært tilgængelige ådale er underrepræsenterede.

DBF tilslutter sig behovet for udarbejdelsen af et dynamisk virkemiddelkatalog baseret på forskningsbaseret kvalificering af virkemidlernes effekt på biodiversiteten, både i forhold til at vende tabet af biodiversitet til fremgang inden 2030 og til at genoprette økosystemernes økologiske integritet frem mod 2050.

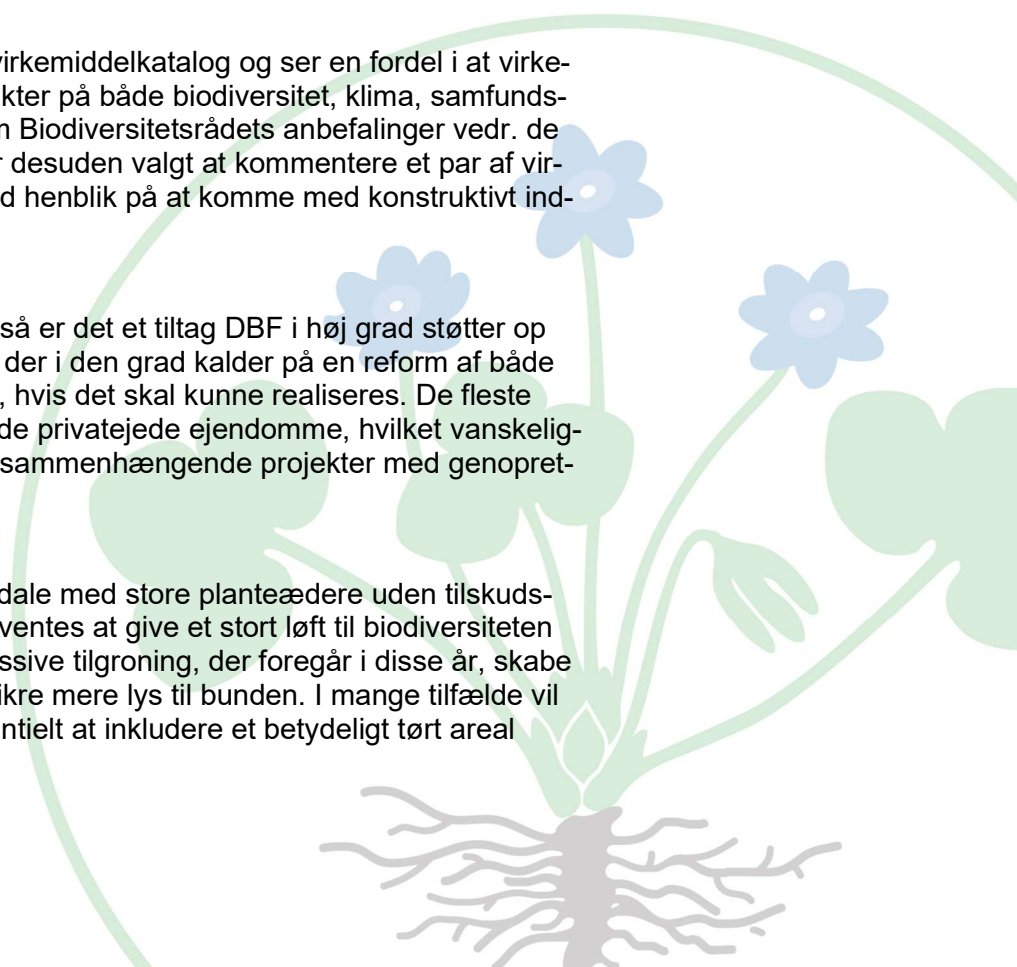
DBF bakker i høj grad op om Biodiversitetsrådets vurdering af, at der generelt er behov for yderligere fokus på monitorering og evaluering af eksisterende og kommende biodiversitetsindsatser. I den forbindelse vil DBF pege på behovet for et nationalt program for effektovervågning af genoprettet natur og forskellige forvaltningsmetoder, så dette kan ske på en standardiseret og sammenlignelig måde.

Virkemidler

DBF er enig i behovet for et virkemiddelkatalog og ser en fordel i at virkemidler vurderes ift. deres effekter på både biodiversitet, klima, samfundsøkonomi osv. Vi støtter op om Biodiversitetsrådets anbefalinger vedr. de forskellige virkemidler, og har desuden valgt at kommentere et par af virkemidlerne i det følgende med henblik på at komme med konstruktivt indspil.

Vedr. genopretning af ådale, så er det et tiltag DBF i høj grad støtter op om, men også et virkemiddel der i den grad kalder på en reform af både lovgivning og støtteordninger, hvis det skal kunne realiseres. De fleste ådale er delt op på en mængde privatejede ejendomme, hvilket vanskeliggør gennemførelsen af store sammenhængende projekter med genopretning af naturlige processer.

Ekstensiv helårsgræsning i ådale med store planteædere uden tilskudsfordring vil i sig selv kunne forventes at give et stort løft til biodiversiteten bl.a. ved at modvirke den massive tilgroning, der foregår i disse år, skabe spirebede og sprede frø og sikre mere lys til bunden. I mange tilfælde vil det dog formentlig være essentielt at inkludere et betydeligt tørt areal

ovenfor ådalsskrænterne, da disse ofte er reduceret mest muligt til smalle bræmmer. Inddragelse af højjord kan også være med til at sikre grundvandsdannelsen, både hvad angår kvantitet og kvalitet.

Dansk Botanisk Forening

Øster Voldgade 5-7
1350 København K

www.botaniskforening.dk
kontor@botaniskforening.dk

Det kan undre, at de stærkt truede rigkær og kildevæld betinget af udsivende/udstrømmende grundvand, og som udgør en vigtig del af ikke mindst den botaniske biodiversitet i ådalene, ikke nævnes specifikt, men blot er inkluderet i det meget brede "mose"-begreb.

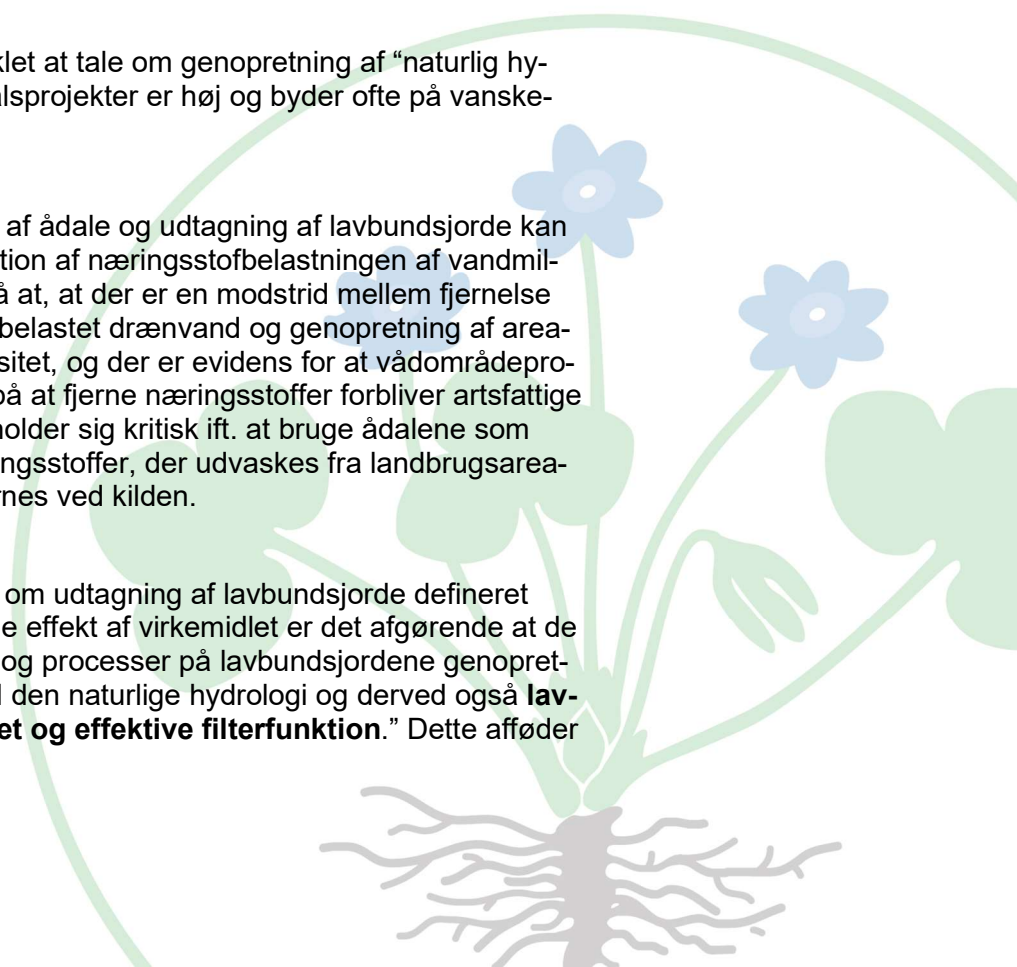
I den forbindelse kan man med fordel præcisere, hvad der menes med "naturlig hydrologi", når det på grund af dræning og ofte meget store sætninger og kompaktion af tørven er umuligt at genskabe de hydrologiske forhold, der var før afvandingen, fandt sted. Under nedbrydningsprocessen er frigivet næringsstoffer som "intern belastning", hvilket heller ikke nævnes, og som det vil være vanskeligt at fjerne. Selvom man oversvømmer lavbundsområder, vil opbygning af ny tørv vanskeliggøres så længe næringsindholdet er højt, så en tilbagevenden til en rig ådalsnatur med en porøs kærtørv der gennemsvives af rigelige mængder rent grundvand er vanskeligt at genskabe.

Hvis man blot hæver vandstanden så meget som muligt, hvilket kan være ønskeligt af hensyn til vandløbsnaturen og vandmiljøet, kan man risikere at oversvømme de sidste rester af tilbageværende rigkær og artsrig rigkærsvegetation, der er flyttet ned i tidligere tørvegrave. Endelig kan grundvandsdannelsen og dermed trykpotentialet være reduceret som følge af afvanding og vandindvinding i oplandet. Disse problemstillinger er også beskrevet i DCE's Guide til mere biodiversitet i ådale <https://dce.au.dk/aktuelt/nyheder/nyhed/artikel/guide-til-genopretning-og-forvaltning-af-vaad-natur>

Det kan derfor lyde lidt forenklet at tale om genopretning af "naturlig hydrologi", kompleksiteten i ådalsprojekter er høj og byder ofte på vanskelige dilemmaer.

Det omtales, at genopretning af ådale og udtagning af lavbundslande kan bidrage med væsentlig reduktion af næringsstofbelastningen af vandmiljøet. DBF gør opmærksom på at, at der er en modstrid mellem fjernelse af næringsstoffer fra næringsbelastet drænvand og genopretning af arealer med høj botanisk biodiversitet, og der er evidens for at vådområdeprojekter etableret med henblik på at fjerne næringsstoffer forbliver artsfattige (fx Baumann 2021). DBF forholder sig kritisk ift. at bruge ådalene som "rensingsanlæg" for de næringsstoffer, der udvaskes fra landbrugsarealer - næringsstofferne bør fjernes ved kilden.

"Naturlig hydrologi" er i afsnit om udtagning af lavbundslande defineret her: "For at opnå den ønskede effekt af virkemidlet er det afgørende at de basale økologiske funktioner og processer på lavbundslandene genoprettes – herunder i særdeleshed den naturlige hydrologi og derved også **lavbundslandenes permeabilitet og effektive filterfunktion.**" Dette afføder

spørgsmålet om, hvordan permeabilitet og filterfunktion tænkes genoprettet?

Dansk Botanisk Forening

Øster Voldgade 5-7
1350 København K

www.botaniskforening.dk
kontor@botaniskforening.dk

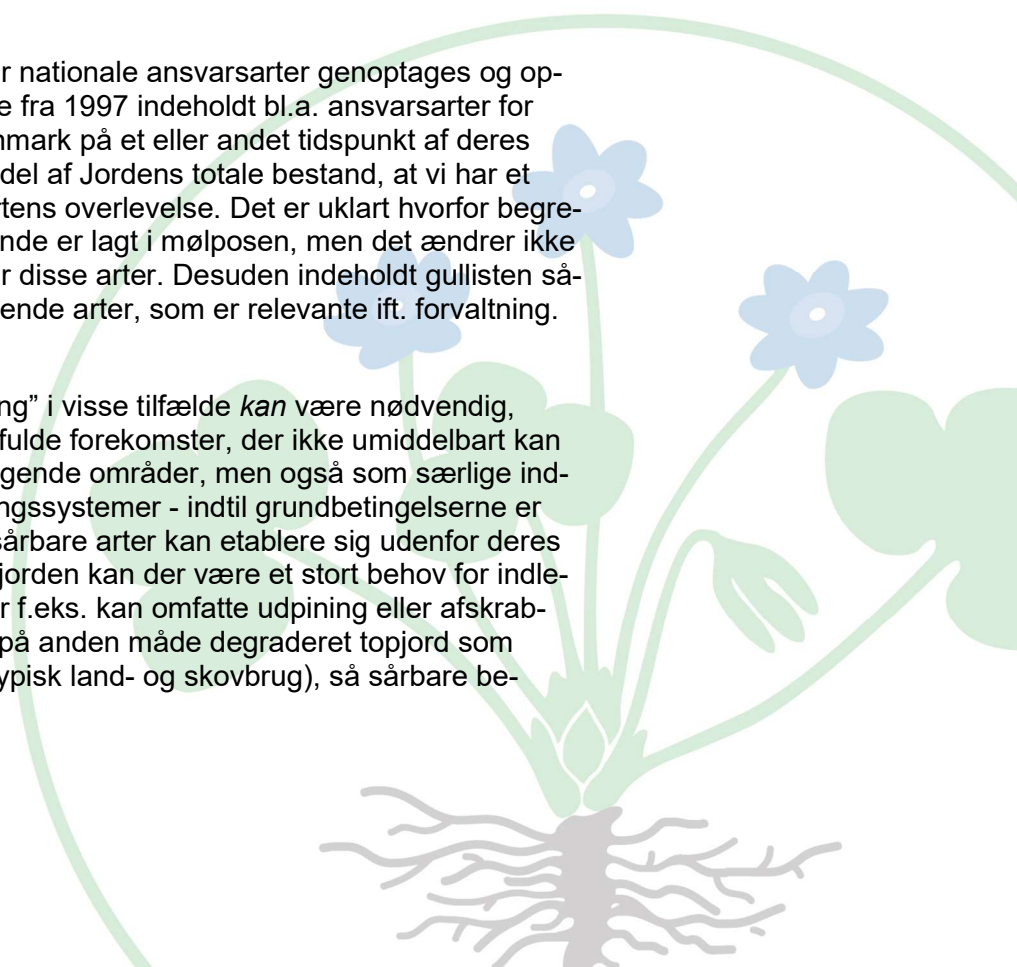
Det mangler i det hele taget viden om effektive metoder til genopretning af botanisk artsrig natur på tidligere intensivt dyrket jord, det gælder såvel drænet tørvejord som tør lerholdig bund, som holder på næringsstofferne i mange år. Forskning i metoder til genopretning af stærkt truede naturtyper som rigkær, kildevæld og kalkoverdrev, der tilsammen rummer en stor del af den botaniske biodiversitet (og dertil knyttede fauna og fungi), er mangelfuld og bør opprioriteres.

DBF tilslutter sig Biodiversitetsrådets anbefalinger vedr. genopretning af levesteder for truede arter, dvs. en bred og økosystembaseret biodiversitetstilgang samt genoprettelse af den økologiske integritet, herunder at genopretning styret af naturlige processer som udgangspunkt er den vigtigste tilgang, men også at der kan suppleres med en særlig akut indsats for de mest truede arter, så de ikke når at forsvinde, før den økologiske integritet af deres levesteder er genoprettet.

Det forvirrer når der side 168 står, at "mange af de truede arter findes i områder, der i dag *ikke er underlagt naturbeskyttelse*, herunder fredninger, § 3- og Natura 2000-områder". I de efterfølgende sætninger medregnes disse arealer til "de beskyttede områder", så det der menes, er vel, at de ikke er underlagt effektiv forvaltning og evt. retlig beskyttelse? Langt de fleste truede plantearter har levesteder, som er under én eller anden form for beskyttelse, primært naturbeskyttelseslovens §3, Natura 2000 eller fredninger - men som ofte i høj grad savner effektiv forvaltning og evt. retlig beskyttelse.

DBF opfordrer til at listen over nationale ansvarsarter genoptages og opdateres. Den såkaldte Gulliste fra 1997 indeholdt bl.a. ansvarsarter for Danmark, dvs. arter hvor Danmark på et eller andet tidspunkt af deres livscyklus rummer en så stor del af Jordens totale bestand, at vi har et særligt nationalt ansvar for artens overlevelse. Det er uklart hvorfor begrebet "ansvarsarter" tilsyneladende er lagt i mølposen, men det ændrer ikke på, at vi reelt har et ansvar for disse arter. Desuden indeholdt gullisten såkaldte opmærksomhedskrævende arter, som er relevante ift. forvaltning.

DBF er enig i at "særforvaltning" i visse tilfælde *kan være nødvendig*, både ift. små isolerede værdifulde forekomster, der ikke umiddelbart kan forvaltes i store sammenhængende områder, men også som særlige indsatser inden for store græsningssystemer - indtil grundbetingelserne er genoprettet så meget, at de sårbare arter kan etablere sig udenfor deres oprindelige levested. På landjorden kan der være et stort behov for indledende aktiv genopretning, der f.eks. kan omfatte udpining eller afskrabning af næringsbelastet eller på anden måde degraderet topjord som følge af intensiv udnyttelse (typisk land- og skovbrug), så sårbare bestande kan konsolideres.

I det hele taget kunne det med fordel uddybes, hvad det vil sige at et levested har den nødvendige høje kvalitet, og hvordan denne opnås, især hvis udgangspunktet er intensivt dyrket landbrugsjord. Følsomme plantearter er ofte afhængige af særlige abiotiske forhold, især næringsfattige og hydrologiske forhold, som det kan være vanskeligt at genskabe på tidligere dyrkede marker.

Dansk Botanisk Forening

Øster Voldgade 5-7
1350 København K

www.botaniskforening.dk
kontor@botaniskforening.dk

DBF er enige i at der er behov for styrkelse af det faglige grundlag for rødlistevurderinger, og selvom NOVANA indeholder en stor andel af botanisk naturovervågning, er det på ingen måde målrettet en repræsentativ overvågning af rødlistearter. Der er derfor også ift. planter behov for at styrke vidensgrundlaget. I den forbindelse bør det også sikres at der i fremtiden uddannes artseksperter, som kan løfte opgaven, i dag er uddannelse i artskenndskab og taxonomi skåret ned til det allermost basale på biologiuddannelserne.

DBF håber at biodiversitetsrådet vil medtage ovenstående kommentarer i færdiggørelsen af den 2. årsrapport.

God arbejdslyst

Med venlig hilsen

Martin Køhl Søholm

Martin Køhl Søholm
Formand for Naturbeskyttelsesudvalget

På vegne af
Dansk Botanisk Forening

